

Locomotora Propostes didàctiques

El riu d'Elena

Elaborades per **Imma Fenollar**

PRIMERS LECTORS

Fitxa del llibre

EL RIU D'ELENA

Autor: **Marta Insa**

Dibuixos: **Fran Parreño**

Andana Editorial / Algemesí, 2010

Col·lecció: «LOCOMOTORA», núm. 1

Format: 20 x 20 cm, 24 pàgs.

Enquadernació en rústica. Impressió a color.

Edat: Primers lectors.

Per al professorat: guia didàctica

RELACIÓ D'AQUESTA PROPOSTA DIDÀCTICA AMB LA LEGISLACIÓ ACTUAL

El Decret 38/2008, de 28 de març, que estableix el currículum del segon cicle de l'Educació Infantil a la Comunitat Valenciana, posa de manifest la importància d'acostar els xiquets i xiquetes al món de la literatura infantil.

«La necessitat d'expressar-se de l'ésser humà es manifesta al llarg de la seua vida. És així com la xiqueta i el xiquet, a partir de la necessitat de comunicar-se, imaginem i trobem elements de comprensió del món que els envolta, entre els quals hi ha la família, la societat i l'entorn, i ho transmeten i representen a través del dibuix, la paraula, la música, el gargot, etc. És necessari oferir des de l'escola els mitjans i els materials apropiats per a poder manifestar-se a través dels diferents llenguatges. L'apropiació del sistema d'escriptura és la porta d'entrada a la societat cultural alfabetitzada. A l'escola, les xiquetes i els xiquets han de situar-se com a receptors-lectors i com a productors-escriptors, reconeixent les característiques específiques de la llengua escrita per mitjà de l'exploració del codi i la interpretació i la producció progressiva de textos amb intencions comunicatives, de cerca d'informació i de font de plaer. La iniciació al codi escrit va íntimament lligada a un acostament a la literatura (cançons, poesies, contes...). La valoració del llibre i altres suports textuais com a portadors d'informació, entreteniment i fruïció ha de comportar el disseny d'estratègies per a contagiar a les xiquetes i els xiquets l'estima pels llibres i la planificació d'activitats d'animació lectora, les quals aplicades amb convenciment, constància i esforç, els ajuden a fomentar l'hàbit lector.»

«L'adquisició d'hàbits, actituds i coneixements possibilita una salut mental i corporal adequada, pel fet que ajuda al desenvolupament de l'autonomia personal a través de la participació i de la col·laboració en diverses tasques de la vida quotidiana.»

«El descobriment del medi físic, natural, social i cultural implica, a més d'una determinada representació del món, l'existència de sentiments de pertinença, respecte, interès i valoració de tots els elements que l'integren. L'estudi del medi a través de xicotetes investigacions i projectes de treball afavoreix la interacció i la relació amb els altres i propicia el debat i la negociació de significats.»

EL CONTE COM A RECURS EDUCATIU EN L'EDUCACIÓ INFANTIL

El conte és en si mateix un recurs didàctic indiscutible, que s'utilitza cada dia més com a eina educativa sobretot en l'etapa d'Educació Infantil. El conte ajuda als xiquets i a les xiquetes a despertar la sensibilitat, a connectar amb el món que els envolta, permet identificar-se amb els protagonistes, ens ajuda a treballar l'educació en valors útils per a la vida real, enriqueix la imaginació i la creativitat, els coneixements i el vocabulari i estimula la comprensió i l'expressió tant comunicativa com representativa. En definitiva, posa en joc totes les capacitats i els àmbits d'aprenentatge dels xiquets i les xiquetes: cognitiu, afectiu, social, lingüístic... Possibilita el desenvolupament d'una actitud positiva cap a la lectura i l'escriptura. El xiquet o la xiqueta sent la necessitat d'aprendre a escriure per a crear ell mateix les seues pròpies històries.

INFLUÈNCIA DE LA FAMÍLIA I DE L'ESCOLA PER A FOMENTAR L'HÀBIT LECTOR

El bon lector es fa des de menut, començant per escoltar, de bebé, contes, cançons i relats de tradició oral o llegits pels adults especialment abans de dormir.

En l'actualitat hi ha un gran descens en les persones que lligen, i és que les noves tecnologies (videojocs, televisió, Internet...) estan substituint la lectura tradicional i ocupant-ne el lloc.

Des de l'escola i des de casa hem de col·laborar per potenciar la lectura des de menuts.

La lectura és responsabilitat no sols del mestre sinó també de la família. L'animació a la lectura no pot fer-se només des del centre educatiu, és molt important implicar la família. Hem de demanar-los la seua participació i els pares han d'adquirir el compromís de col·laborar per a fomentar l'hàbit lector del seu fill o filla. Haurem de facilitar-los tota la informació i els instruments necessaris per a treballar conjuntament.

La lectura ha de ser un acte lúdic i divertit. El xiquet o la xiqueta aprén, investiga, adquireix informació i coneixements sempre que es trobe a gust en fer l'activitat.

Què podem fer per potenciar l'hàbit lector a casa i a l'escola?

- ▶ No obligarem el xiquet o la xiqueta a llegir el que no vol. No hem de caure en la temptació d'imposar la lectura com una obligació, s'ha d'evitar la imposició per a no provocar el rebuig. Llegir ha de ser un acte voluntari. Invitem-los amb alegria i persuasió seductora perquè lligen cada dia.

- ▶ Els textos han de ser adequats a la comprensió lectora i als interessos dels xiquets i les xiquetes.
- ▶ Convé compartir amb els xiquets i les xiquetes el temps de lectura, comentant el que van llegint, i ajudar-los perquè avancen en el seu procés lector.
- ▶ Els xiquets i les xiquetes imiten els adults. Si ens veuen llegir, possiblement sentiran curiositat i desig d'imitar-nos. És important donar una imatge de persona que valora la lectura i en gaudeix, transmetent la pròpia passió lectora.
- ▶ No s'ha de comparar uns xiquets o xiquetes amb uns altres. Cadascun porta el seu ritme d'aprenentatge.
- ▶ L'adult ha de mostrar molt d'interés per la lectura del xiquet o la xiqueta.
- ▶ És interessant fer del llibre un regal habitual, proporcionar-los llibres adequats perquè formen la seua biblioteca.
- ▶ Hem d'acompanyar-los a visitar biblioteques, fires de llibres...

IMPORTÀNCIA DE TREBALLAR EL TEMA DE L'AIGUA A L'ESCOLA

És fonamental treballar, des de l'escola, els temes relacionats amb el medi ambient i la sostenibilitat, per aprendre, des de menuts, hàbits que milloren i conserven els recursos del nostre entorn natural.

El riu d'Elena ens dona l'oportunitat d'oferir des de l'escola i a través de situacions quotidianes, els coneixements, les actituds i els procediments

per anar adquirint criteris i normes adequades per a un consum responsable de l'aigua. Elena i Joan són dos companys de classe, que com a qualsevol xiquet i xiqueta de les nostres aules els agrada dibuixar, pintar i jugar amb l'aigua. *El riu d'Elena* conta allò que ocorre qualsevol dia en una classe d'Educació Infantil. Per això, des del punt de vista de l'argument, resulta una història molt pròxima per als alumnes a qui va dirigit, ja que es poden identificar totalment amb els protagonistes.

L'aigua té un gran valor educatiu, per tots aquests motius:

- ▶ **És un element natural i pròxim a l'alumnat**, ja que hi estem contínuament en contacte, la tenim al nostre abast a casa, a l'escola, al carrer...; la necessitem i la utilitzem cada dia.
- ▶ **L'escassetat d'aigua fa que es valore i que es reflexione sobre els usos que en fem**, a més permet establir les normes adequades per al seu aprofitament. Des de menuts, hem de conscienciar els xiquets i les xiquetes de la importància de l'ús adequat i dels hàbits per conservar-la.
- ▶ **Està molt relacionada amb l'autonomia personal i en el respecte cap a la natura i la societat**. És fonamental per als xiquets i les xiquetes tots els aspectes que s'hi poden treballar: necessitats bàsiques, higiene, salut, medi ambient, consum responsable, conservació de l'aigua, etc.
- ▶ **És un tema atractiu per als xiquets i les xiquetes** i pel qual mostren curiositat per experimentar, observar, investigar i conèixer.

Per tot açò, aquesta planificació té la intenció de motivar els nostres alumnes i d'aprofundir en el coneixement de l'aigua. A més de poder treballar amb l'alumnat el tema central del conte, permet tractar altres aspectes de l'aigua com:

- ▶ **L'aigua a casa i a l'escola: usos, costums, salut i higiene**. Per a què utilitzem l'aigua? Què passaria si no tinguérem aigua? Les persones, els

animals, les plantes tenim aigua en el cos? Què passa quan fem esport o tenim molta calor?

- ▶ **Hàbits de consum responsable d'aigua, repartiment d'aigua en el món**. Per què diem que no hi ha aigua si al nostre planeta n'hi ha molta? Creus que l'aigua arriba a totes les cases per igual? Creus que quan els iaies eren xicotets tenien aigua a sa casa?
- ▶ **Aigua salada, aigua dolça, aigua subterrània**. On hi ha aigua? Què passa quan fem un clot en l'arena vora a mar? Heu visitat alguna vegada una cova? Com és l'aigua de la mar? Com és l'aigua del riu?
- ▶ **La vida de l'aigua, el cicle de l'aigua, estats de l'aigua**. Què passa amb un bassal d'aigua del pati quan deixa de ploure i fa sol? Què passa amb la roba quan es renta i es posa a eixugar? Què passa amb l'aigua quan la posem al congelador? Què passa amb el gel quan el posem al sol? De quantes maneres diferents podem trobar aigua?
- ▶ **La contaminació de l'aigua, aigua potable, aigua no potable, la depuradora**. Com embrutem l'aigua? L'aigua bruta o contaminada, es pot netejar? Què ens pot passar si bevem aigua contaminada? Sabeu què vol dir aigua potable? Alguna vegada heu vist alguna font on l'aigua no era potable?
- ▶ **L'aigua i el paisatge: característiques del paisatge sec i humit. Observació de l'entorn**. Què passa quan plou? On va a parar l'aigua? Per què es formen bassals?
- ▶ **El camí de l'aigua fins a l'aixeta de casa**. Com arriba l'aigua a les cases? Com ix l'aigua per l'aixeta? On va a parar l'aigua quan l'utilitzem a casa?
- ▶ **Característiques de l'aigua**: sabor, color, olor. Com és l'aigua? Té sempre el mateix color, olor o sabor? L'aigua de la mar és blava?

► **Els jocs i els esports, el perill de l'aigua.** Quins jocs i quins esports coneixes que es fan en l'aigua?

PROPOSTA DIDÀCTICA

SUGGERIMENTS METODOLÒGICS I D'ANIMACIÓ LECTORA

Aquesta proposta didàctica pretén ser una guia d'actuació per al mestre/a. En cap moment es planteja com una programació tancada i sense possibilitat d'acció tant per al mestre com per als alumnes. Qualsevol mestre/a que haja treballat en l'Educació Infantil ha pogut experimentar que moltes vegades es crea una gran distància entre el que cal fer i el que acaba passant a l'aula. Aquesta planificació té tan sols la intenció de servir com a reflexió i disposar de criteris per anar regulant el procés, adaptant-se a les necessitats de l'alumnat de l'aula a qui va dirigit.

La base dels objectius no estarà en què ensenyarem, si no en per què ho ensenyem. Volem que els xiquets i les xiquetes adquirisquen uns hàbits, unes actituds i uns coneixements significatius.

Objectius

- Conèixer i valorar la importància que té l'aigua per als éssers vius.
- Potenciar valors de conservació de l'aigua.
- Valorar la importància de l'aigua com a recurs imprescindible, però al mateix temps escàs.
- Sensibilitzar l'alumnat del problema medi ambiental (estalvi d'aigua, contaminació dels rius).
- Adquirir hàbits de salut i higiene.
- Adquirir hàbits de consum responsable.

- Aconseguir una utilització adequada de l'aigua en el centre.
- Canviar hàbits, tant des del punt de vista individual com col·lectiu.
- Conèixer utilitats de l'aigua, usos tradicionals i de gaudi.
- Establir les diferències entre els distints estats de l'aigua.
- Comprendre alguns fenòmens climatològics de l'aigua.
- Conèixer el cicle vital de l'aigua.
- Identificar els llocs on hi ha aigua.

ACTIVITATS D'ANIMACIÓ LECTORA

La finalitat d'aquestes activitats és despertar en els xiquets i les xiquetes l'interés i el gust pel conte, i el valor del llibre com un element educatiu i d'aprenentatge.

El que importa és que el xiquet o la xiqueta estiga motivat a l'hora de llegir. Per això, plantegem una sèrie d'activitats que poden resultar engrescadores per als xiquets i les xiquetes als quals van dirigides i ens poden ajudar a presentar el llibre de manera divertida. Aquestes activitats es faran abans de llegir el conte i en tres sessions o dies diferents.

PRIMERA SESSIÓ: LA GOTA D'AIGUA ENS VISITA

En entrar a l'aula i en un lloc cridaner, trobarem una gota d'aigua gegant que abans ha preparat el mestre/a. Amb curiositat preguntarem: «Qui deu haver dut aquesta gota d'aigua? Per què deu estar ací? Què hi podem fer?...»

Aquesta gota d'aigua serà la nostra mascota, la gota que ens anirà ensenyant tot allò que anem aprenent, estarà present en totes les activitats i ens ajudarà a comprendre com viatja l'aigua d'un lloc a un altre. Li posem nom a la nostra mascota (fem una votació i decidim entre tots quin serà el nom). En un altre moment podem fer un mòbil o un titella per a cada xiquet/a.

SEGONA SESSIÓ: JUGUEM I EXPERIMENTEM AMB L'AIGUA

Aprofitarem que a tots els xiquets i xiquetes els agrada jugar amb l'aigua, per tant, aquesta potser una activitat molt motivadora per a tots. Es tracta de gaudir experimentant amb l'aigua i observar-ne les característiques i qualitats.

Prepararem tovalloles i recipients grans amb aigua i distribuïm els materials de què disposem (pots de diferents grandàries, tubs, embuts, coladors, xeringues, botelles de plàstic, pals de fusta, pedres, plom, cartó, ferro, suro, terra, alcohol, pintura, suavitzant, sal, colònia, sucre, colorant, pintures, mel, oli, farina...) perquè es puguin fer les activitats. Dividirem l'alumnat en grups. Cada grup haurà d'observar el que passa en cada racó per poder explicar-ho i comprovar-ho posteriorment en l'assemblea.

Les activitats que es poden dur a terme són les següents:

- ▶ Jocs lliures amb l'aigua. Bufar damunt l'aigua, tirar una pedra en l'aigua i observar les ones, escoltar el soroll de l'aigua, intentar agafar aigua amb la mà i oprimir-la, etc.
- ▶ Joc de pesca amb peixos i canyes imantades.
- ▶ Mesurem, comparem. Fem transvasaments a recipients més grans i més xicotets. Fem mesuraments. Comprovem el pes de l'aigua omplint recipients de diverses grandàries o utilitzem recipients iguals, però amb diferents quantitats d'aigua. Comprovem que l'aigua adopta la forma del recipient que la conté.
- ▶ Objectes que suren o s'enfonsen. Comprovem que hi ha elements que suren en l'aigua i altres que s'enfonsen. Raonem per què pensem que uns suren i altres no.
- ▶ Dissolució de substàncies. Mesclarem l'aigua amb diferents substàncies. Per exemple:
 - Una substància no miscible (com l'oli), per a aconseguir una emulsió.

- Una substància que es dissol (com l'alcohol, colorant...) per a aconseguir una substància nova i homogènia.

TERCERA SESSIÓ: LA CAIXA SORPRESA

En entrar a l'aula trobarem una caixa sorpresa. Els xiquets i les xiquetes s'asseuran al lloc de l'assemblea. Crearem un ambient d'expectació i misteri, amb preguntes com aquestes: «Qui deu haver dut aquesta caixa? Ha sigut algú de vosaltres? Què deu ser?...»? L'obrirem a poc a poc, amb molta cura. La caixa contindrà tants exemplars d'El riu d'Elena com alumnes. Agafarem un dels contes i el mostrarem a l'alumnat. Abans de llegir-lo, farem incidència en el títol, les il·lustracions, els personatges que hi apareixen...

ACTIVITATS DEL CONTE

FEM PREGUNTES AL VOLTANT DEL CONTE

Les preguntes que fem a l'alumnat serviran per a detectar el nivell de comprensió i les idees prèvies sobre el coneixement del tema. Podem formular les següents:

- De què tracta la història?
- Què ens vol ensenyar?
- Què està pintant Elena?
- Què fan els animals que ha dibuixat?
- Què fa Elena en acabar el quadre?
- Per a què més utilitzem les persones l'aigua?
- Què fan Elena i Joan després de rentar-se les mans?
- Per què ens agrada jugar amb l'aigua?
- On podem jugar amb l'aigua?
- Sabeu algun joc o esport que es fa en l'aigua?
- Per què es posa trista Elena?
- Què passaria si ens quedarem sense aigua?

- Què els diu la mestra a Joan i Elena?
- Com acaba aquest conte?
- Què podríem fer nosaltres per recordar que no hem de malgastar l'aigua?

PARLEM DELS PERSONATGES DEL CONTE

- Quins personatges hi apareixen?
- Característiques dels personatges. Fixa't en els personatges del conte i les seues característiques: com van vestits?, com és el seu pentinat?, qui porta ulleres?
- Inventem un altre conte amb els personatges.
- Introduïm nous personatges en el conte.

IL·LUSTRACIONS

Inventem un conte a partir de les il·lustracions.

VOCABULARI NOU QUE HEM APRÉS

- Aprenem el significat de les paraules noves. Utilitzem el diccionari.
- Formem oracions amb el vocabulari nou que hem après.

ESCENIFICACIÓ DEL CONTE, DRAMATITZACIÓ

La dramatització i els jocs d'expressió contribuiran a vèncer la timidesa dels xiquets i les xiquetes i permetran desenvolupar la seua creativitat. Els xiquets i les xiquetes imitaran els distints personatges fent usos de l'aigua tant correctes com incorrectes.

INFORMACIÓ A LES FAMÍLIES

A l'hora d'acomiar-se, repartirem un conte per a cada xiquet i xiqueta i una nota informativa per als pares i mares (podeu utilitzar la que us facilitem en els materials per a l'alumnat).

En la nota informativa es demana la participació de les famílies. Atés que el conte el tindran tots els xiquets i xiquetes podran llegir-lo també a casa i comentar-lo amb la família.

QUADERN D'ACTIVITATS PER A L'ALUMNAT

És un quadern d'activitats complementàries per a l'alumne que ens permet treballar aspectes pròpiament del conte. A més, l'ús d'aquest material fa possible ampliar els coneixements al voltant del tema de l'aigua i treballar els valors. L'alumnat aprendrà que cadascun de nosaltres pot ajudar al nostre planeta tenint cura i sent solidaris amb l'aigua.

ALTRES ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

- Recollida d'informació en la biblioteca, a casa, en Internet, etc.
- Celebració d'assemblees
- Realització de murals
- Projecció de material audiovisual (documentals, pel·lícules, previsions meteorològiques...)
- Aprenentatge de cançons, poesies, refranys...
- Visites a llocs com ara rius, llacs, parcs de bombers...
- Campanyes per conscienciar la resta de l'alumnat de l'escola

Nota informativa als pares i mares

ESTIMADA FAMÍLIA DE

ANEM A TREBALLAR EL CONTE "EL RIO D'ELENA"
A L'AULA.

ENS AGRADARIA QUE EL LLEGÍREU ENTRE TOTS I
QUE EL COMENTÀREU TAMBÉ A CASA, AIXÍ PARTICIPEM
JUNTS EN LES ACTIVITATS QUE FEM A L'ESCOLA.
"ESTALVIAR AIGUA ÉS IMPORTANT PER A TOTS"

Fitxa del conte: *El riu d'Elena*

NOM:

TÍTOL DEL CONTE:

AUTOR / AUTORA:

EDITORIAL:

DE QUÈ TRACTA LA HISTÒRIA? Fes-ne un resum o copia'n alguna frase:

PROTAGONISTES I PERSONATGES. DIBUIXA I ESCRIU EL NOM:

PARAULES NOVES QUE HE APRÉS:

M'HA AGRADAT:

NOM:

DATA:

DECORA EL TÍTOL DEL CONTE

EL RIU
D'ELENA

NOM:

DATA:

DIBUIXA LA MASCOTA:

TRISTA

CONTENTA

NOM DE LA GOTA D'AIGUA:

NOM:

DATA:

DIBUIXA I PINTA ELS PERSONATGES DEL CONTE. Ressegueix les lletres dels noms.

ELENA

JOAN

MESTRA

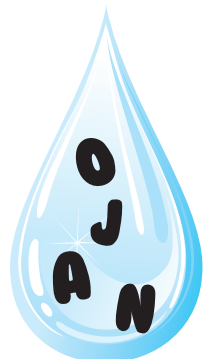
NOM:

DATA:

BUSCA EN LES GOTES D'AIGUA EL NOM DELS PERSONATGES DEL CONTE I RELACIONA-L'S AMB LA FRASE

.....

.....

.....

PORTA
ULLERES

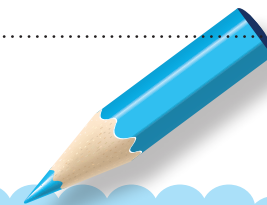
PORTA
COLETA

NOM:

DATA:

DIBUIXA COM TAGRADARIA QUE ACABARA LA HISTÒRIA

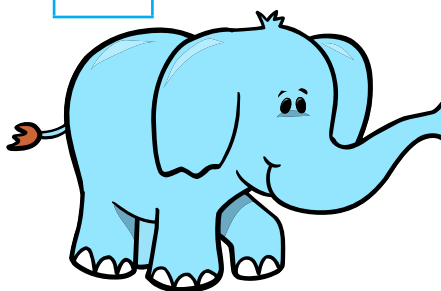
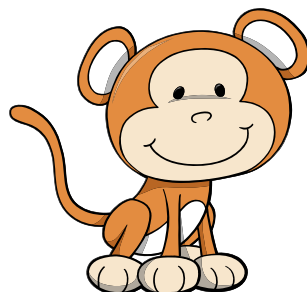
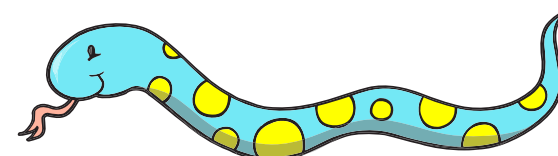
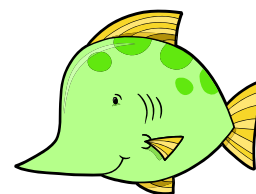
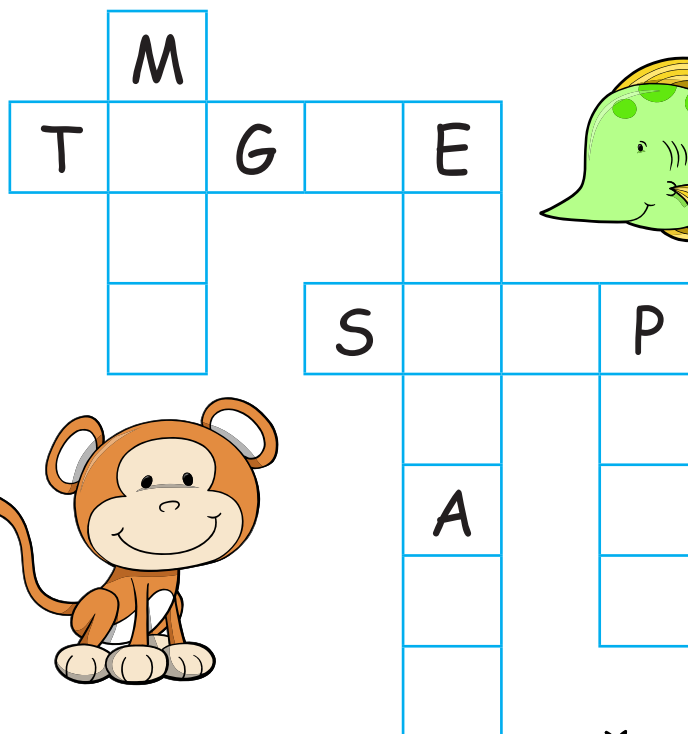

NOM:

DATA:

TROBA ELS ANIMALS DEL DIBUIX D'ELENA EN ELS MOTS ENCREUATS

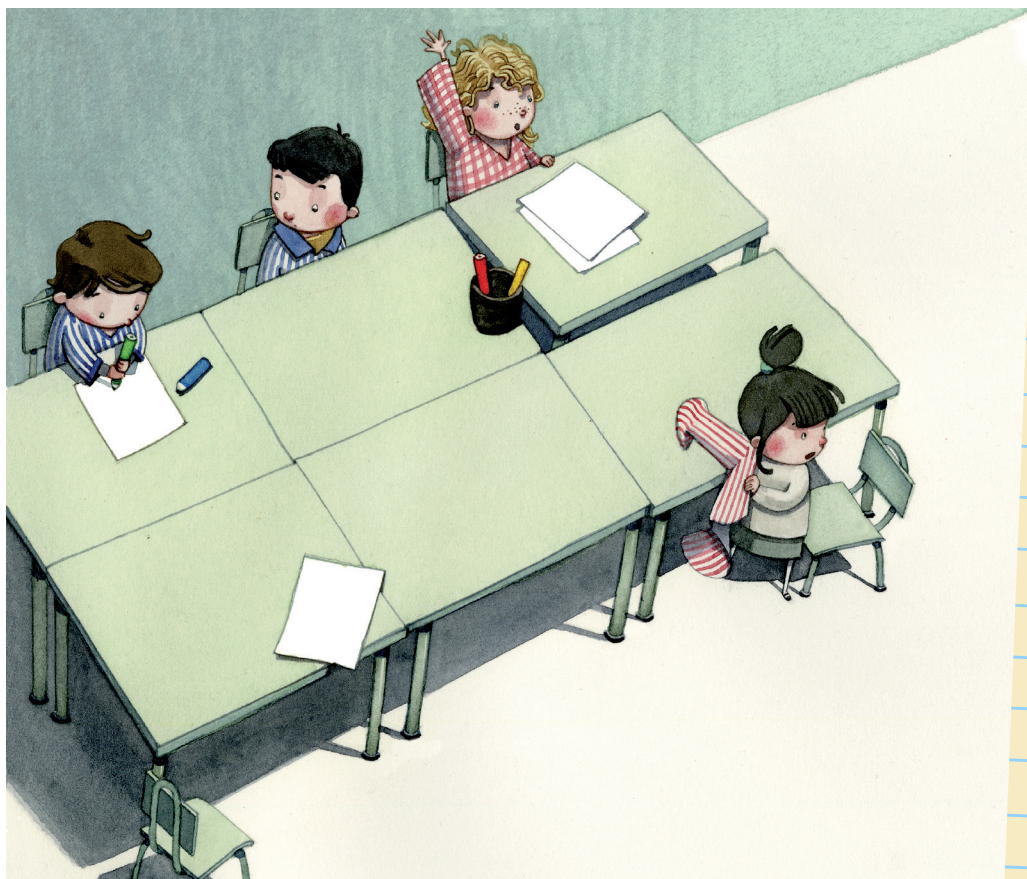

NOM:

DATA:

A ELENA, EL QUE MÉS LI AGRADA FER
A CLASSE ÉS PINTAR, I A TU, QUE
TAGRADA FER?

A MI M'AGRADA...

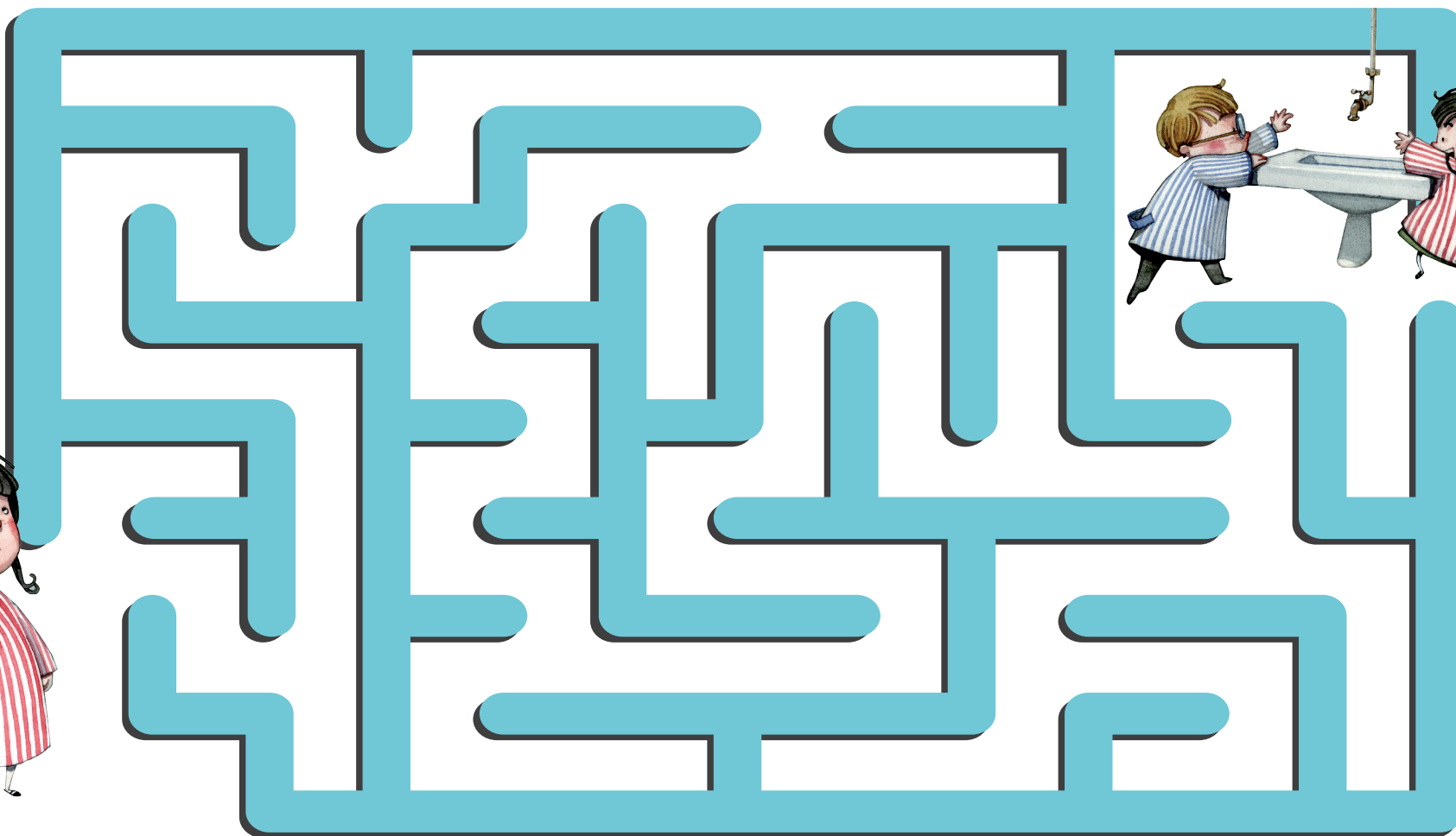

NOM:

DATA:

BUSCA EL CAMÍ QUE HAN DE SEGUIR ELENA I JOAN PER A RENTAR-SE LES MANS.

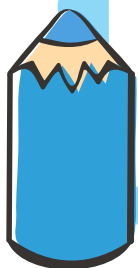
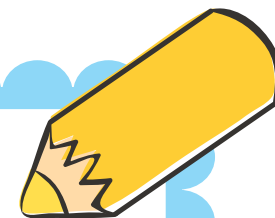

NOM:

DATA:

QUÈ PODEM FER NOSALTRES PER A RECORDAR QUE NO HEM DE MALGASTAR L'AIGUA?
INVENTA UN ESLÒGAN I FES UN DIBUIX

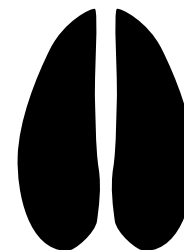
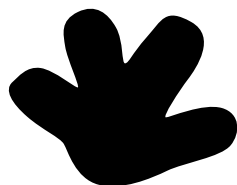
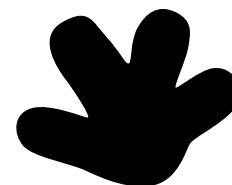
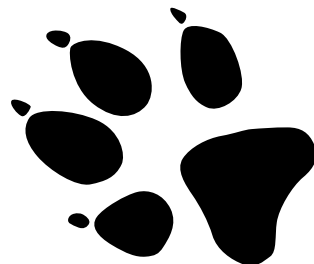
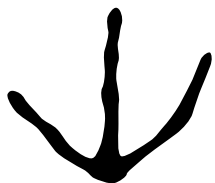
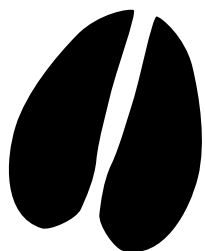

NOM:

DATA:

RELACIONA LES PETJADES QUE SÓN IGUALS

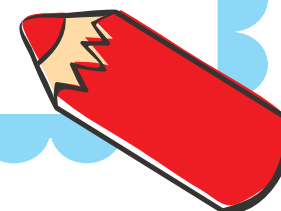

NOM:

DATA:

JOAN ÉS EL COMPANYY D'ELENA, ESCRIU TU EL NOM DELS TEUS
COMPANYS I COMPANYYES I DIBUIXA'LS

NOM:

DATA:

FIXA'T EN ELS ANIMALS, LES PLANTES, EL SÒL I EL RIU D'ESTOS DOS PAISATGES.
QUINES DIFERÈNCIES HI OBSERVES?

Propostes didàctiques referides al llibre *El riu d'Elena*
(ISBN: 978-84-933563-9-2)

© Andana Llibres SL
València, 56, baix - 46680 Algemesí
www.andana.net

© Imma Fenollar, 2010
Dibuixos de Fran Parreño